

Х. БИЙМ ПАЙПЪР ТОЙ ЗАОБИКОЛИ ПОКРАЙ КОНЕТЕ

Превод от английски: Александър Хрусанов, 1986

chitanka.info

През ноември 1809 г. един англичанин на име Бенджамин Батърст изчезнал необяснимо и безследно.

Той бил на път за Хамбург от Виена, където служил като пратеник на своето правителство при двора на онова, което Наполеон оставил от Австрийската империя. Край една странноприемница в Перлебург, Прусия, той наглеждал смяната на конете на неговата кола и неочаквано изчезнал от погледа на секретаря и прислужника си. Не го видели да излиза от двора. Никой не го видял оттогава. Поне не в този континуум...

1.

(От барон Ойген фон Круц, министър на полицията, до Негово превъзходителство граф фон Берхтенвалд, канцлер на Негово величество Фридрих Вилхелм III, крал на Прусия.)

28 ноември 1809 г.

ВАШЕ ПРЕВЪЗХОДИТЕЛСТВО,

На вниманието на моето министерство бе докладвано едно обстоятелство, чието значение не мога да определя, но тъй като, изглежда, то засяга държавните интереси както в страната, така и в чужбина, убеден съм, че е от достатъчно значение, за да го доведе до личното знание на Ваше превъзходителство. Откровено казано, аз не желая да предприемам нищо повече без съвета на Ваше превъзходителство.

Накратко, положението е следното: ние сме задържали при нас в Министерството на полицията едно лице, което твърди, че се нарича Бенджамин Батърст и че е британски дипломат. Лицето било задържано неотдавна от полицията в Перлебург в резултат на безредици в тамошната странноприемница. Човекът бил задържан по формалното обвинение, че нарушава обществения ред и че е съмнително лице. При ареста той е имал със себе си куриерска чанта, съдържаща известен брой документи; тяхното съдържание е толкова необичайно, че местните

власти отказали да поемат каквато и да е отговорност, освен да изпратят задържания в Берлин.

След като разпитах лицето и изучих документите, трябва да призная, че се намирам в напълно същото положение. Убеден съм, че проблемът не е от компетенцията на полицията, тъй като в него има нещо твърде странно и смущаващо. Самите изявления на заподозрения са толкова невероятни, че оправдават предположението, че той е луд. Но аз не мога да възприема подобна теория предвид на поведението му — той се държи като напълно разумен човек — и поради наличието на тези документи. Цялата работа е налудничавата и напълно неразбираема!

Изпращам ви въпросните документи заедно с копия от различните показания, дадени в Перлебург и личното писмо до мен от племенника ми лейтенант Рудолф фон Тарлбург. Последното заслужава Ваше превъзходителство да му обърне специално внимание; лейтенант фон Тарлбург е здравомислещ млад офицер, който съвсем не е склонен към фантазиране или преувеличения. Необходимо е да се случи нещо изключително, за да му се отрази така, както той го описва.

Човекът, който твърди, че е Бенджамин Батърст, сега е настанен в един апартамент тук в министерството; към него се отнасят с необходимото внимание и се радва на всички привилегии с изключение на свободата на движение.

С нетърпение очаквам съвета на Ваше превъзходителство и т.н.

КРУЦ

2.

(Доклад на Траугот Целер, старши полицай от градската полиция, изготвен в Перлебург на 25 ноември 1809 г.)

В два часа и десет минути следобед в събота, 25 ноември, когато бях в полицейския участък, там влезе един човек, когото познавам като Франц Бауер, прислужник в странноприемницата на Кристиан Хаук „Сабя и скиптър“, тук в Перлебург. Този Франц Бауер се оплака на полицейския капитан Ернст Хартенщайн, че някакъв луд създавал безредици в странноприемницата, където той, Франц Бауер, работи. Поради това капитан Хартенщайн ми нареди да отида в странноприемницата „Сабя и скиптър“ и да действам по мое усмотрение, за да опазя обществения ред.

Когато отидох в странноприемницата заедно със споменатия Франц Бауер, заварих в общото помещение голяма тълпа хора, а в средата ѝ съдържателят Кристиан Хаук се караше с някакъв чужденец. Когато влязох, чух го да говори на немски със силен английски акцент, да нагрубява съдържателя, споменатия Кристиан Хаук, да го обвинява, че е сложил приспивателно във виното му и че е откраднал каретата му с четирите коня и е отвлякъл секретаря и слугите му. Всичко това споменатият Кристиан Хаук отричаше на висок глас, а хората в странноприемницата взимаха страната на съдържателя и подиграваха чужденеца, като викаха, че е луд.

Когато влязох, наредих в името на краля на всички да млъкнат. После, тъй като изглеждаше, че чужденецът е този, който се оплаква, помолих го да ми изложи какво е станало. Тогава той повтори обвиненията си срещу съдържателя на странноприемницата Хаук, като каза, че Хаук или по-скоро някакъв друг човек, приличащ на него, който твърдял, че той е съдържателят на странноприемницата, е сложил приспивателно във виното му, откраднал каретата му и отвлякъл секретаря и слугите му. Тогава съдържателят и присъстващите се развикаха, като отричаха, така че трябваше да ударя по масата с палката си и да им наредя да млъкнат.

После подканих съдържателя Кристиан Хаук да отговори на обвиненията, отправени от чужденеца. Той ги

отрече всичките, като каза, че чужденецът не е пил вино в странноприемницата му, че въобще не е бил в нея допреди няколко минути, че се втурнал в помещението, като го обвинявал с викове, че в странноприемницата не е имало нито секретар, нито слуга, нито кочияш, нито карета с четири коня, и че чужденецът е напълно луд. Той призова всички хора в общото помещение да потвърдят това.

Тогава подканих чужденеца да се представи. Той заяви, че се казва Бенджамин Батърст и че е британски дипломат, който се връща в Англия от Виена. За да го докаже, извади от чантата си различни документи. Единият от тях беше открит лист, издаден от Канцлерството на Прусия, в който той е описан като Бенджамин Батърст. Другите документи бяха английски, всичките с печати и изглеждаха официални документи.

Съобразно всичко това, аз го помолих да ме придружи до полицейския участък заедно със съдържателя на странноприемницата и трима души, които съдържателят пожела да доведе като свидетели.

Траугот Целер, старши полицай

Докладът одобрен:

Ернст Хартенщайн, капитан на градската полиция.

3.

(Показания на наричащия себе си Бенджамин Батърст, дадени в полицейския участък в Перлебург на 25 ноември 1809 г.)

Казвам се Бенджамин Батърст и съм извънреден пратеник и пълномощен министър на правителството на Негово британско величество при двора на Негово величество Франц I, император на Австрия, или поне бях такъв преди събитията, последвали капитулацията на Австрия, да направят необходимо завръщането ми в Лондон. Напуснах Виена в понеделник сутринта, двадесети, на път за Хамбург, където да се кача на кораб за

родината си; пътувах със собствена карета с четири коня, заедно със секретаря си мистър Бертрам Джардин, прислужника си Уилям Смол, и двамата британски поданици, и кочияша Йозеф Бидек, австрийски поданик, когото бях наел за пътуването. Поради присъствието на френски войски, които искаха да избегна, бях принуден да направя отклонение на запад до Залцбург, преди да се отправя на север към Магдебург, където прекосих Елба. След като напуснахме Гера, не можах да сменя конете, преди да стигнем Перлебург, където спрях в странноприемницата „Сабя и скиптър“.

Когато стигнахме там, оставих каретата в двора на странноприемницата, а двамата със секретаря ми мистър Джардин влязохме в нея. Един човек, не този тук, а друг мошеник с по-голяма брада и не толкова голям корем и по-зле облечен, но толкова еднакъв с него, сякаш му е брат, ми се представи като съдържателя на странноприемницата и аз се споразумях с него да се сменят конете, поръчах бутилка вино за мен и секретаря ми и по чаша бира за прислужника и кочияша, като наредих да им ги занесат навън. После двамата с Джардин седнахме да пием вино на една маса в общото помещение, докато човекът, който твърдеше, че е съдържателят, се върна и ни каза, че новите коне са впрегнати и каретата е готова за път. Тогава излязохме навън.

Огледах двата коня от лявата страна, после заобиколих покрай конете, за да видя двойката от дясната страна и точно тогава се почувствах замаян, сякаш щях да падна, причерня ми пред очите. Помислих, че припадам, нещо, което въобще не ми се случва, и протегнах ръка, за да се хвана за ока, но не го намерих. Сега съм сигурен, че съм бил в безсъзнание за известно време, защото, когато главата ми се проясни, каретата и конете ги нямаше, а на тяхно място стоеше голяма селска каруца с повдигната предница и свалено дясно колело. Двама селяни смазваха сваленото колело.

Погледах ги известно време, като не можех да повярвам на очите си и после ги заговорих на немски:

— Къде, по дяволите, е каретата ми с четирите коня?

И двамата се изправиха стреснати; човекът, който държеше колелото, едва не го изпусна.

— Извинете, ваше превъзходителство — рече той. — Откакто сме тук, не е имало карета с четири коня.

— Да — потвърди другарят му, — а ние сме тук почти от пладне.

Не се и опитах да споря с тях. Реших — и още мисля така, — че съм станал жертва на някакъв заговор; че във виното ми е било сложено приспивателно, че съм бил известно време в безсъзнание и тогава са отмъкнали каретата ми, а на нейно място са докарали каруцата, че тези селяни са поставени да работят там и са получили указания какво да говорят, ако ги разпитват. Ако в странноприемницата са били предизвестени за идването ми и всичко е било подготвено, цялата работа не е отнела повече от десет минути.

Поради това влязох в странноприемницата, за да се обясня с онзи мошеник, съдържателя, но когато се върнах в общото помещение, той не се виждаше никъде, а другият човек, който нарича себе си Кристиан Хаук, твърдеше, че е съдържателят, и отрече да знае каквото и да е за всичко, което описах по-горе. Освен това там имаше четирима кавалеристи, улани, които пиеха бира и играеха карти на масата, на която двамата с Джардин си пихме виното, и те потвърдиха, че седят там от няколко часа.

Нямам понятие защо трябва да ми се изиграе толкова сложен номер с участието на толкова хора, освен ако става въпрос за френско подстрекателство. В такъв случай не мога да разбера защо пруски войници ще му се поддават.

Бенджамин Батърст

(Показания на Кристиан Хаук, съдържател на странноприемница, дадени в полицейския участък в Перлебург на 25 ноември 1809 г.)

С уважение към Ваше превъзходителство, именувам се Кристиан Хаук и съм съдържател на странноприемницата „Сабя и скиптър“, и то през последните петнадесет години, а баща ми и дядо ми са я държали през последните петдесет години и никога през това време не е имало подобно оплакване от моята странноприемница. Ваше превъзходителство, лошо нещо е за човек, който спазва реда в заведението си, плаща си данъците и се подчинява на законите, да бъде обвинен в такова престъпление.

Не зная нищо за този господин, нито за каретата му, нито за секретаря му, нито за слугите му. Никога не съм го виждал, преди да се втурне в странноприемницата от двора, като крещеше налудничаво и викна: „Къде, по дяволите, е този мошеник, съдържателя?“

Казах му: „Аз съм съдържателят, каква причина имате, за да ме наричате мошеник, господине?“

Чужденецът отговори: „Вие не сте съдържателят, с когото преди няколко минути се договорих, и той е мошеникът, с когото ще се скарам. Искам да зная какво, по дяволите, е станало с каретата ми и какво се е случило на секретаря и слугите ми.“

Опитах се да му кажа, че не зная въобще за какво говори, но той не пожела да ме чуе и ме излъга, че бил упоен и обран, а хората му били отвлечени. Той дори има нахалството да твърди, че двамата със секретаря му били седели на една маса в помещението и пили вино само преди петнадесет минути, когато на същата маса още от пладне седяха четирима подофицери от трети улански полк. Всички присъстващи се застъпиха за мен, но той не искаше и да ги чуе, викаше, че всички сме били крадци и

бандити, френски шпиони и не зная какво още, когато дойде полицията.

Ваша светлост, този човек е луд. Всичко, което написах, е самата истина и всичко, което зная по въпроса, да ми помага бог.

Кристиан Хаук

5.

(Показания на Франц Бауер, прислужник в странноприемницата, дадени в полицейския участък в Перлебург на 25 ноември 1809 г.)

С уважение към Ваше превъзходителство, именувам се Франц Бауер и съм прислужник в странноприемницата „Сабя и скиптър“, чийто съдържател е Кристиан Хаук.

Днес следобед, когато излязох в двора на странноприемницата, за да изхвърля кофа помия на сметището край обора, чух гласове и се обърнах, за да видя този господин да разговаря с Вилхелм Байк и Фриц Херцер, които смазваха каруцата си в двора. Когато излязох да изхвърля помията, него го нямаше в двора и си помислих, че сигурно е влязъл откъм улицата. Господинът питаше Байк и Херцер къде му е каретата и когато му казаха, че не знаят, той се обърна и се втурна в странноприемницата.

Зная лично, че преди това този човек не е бил в странноприемницата, нито там са били хората или каретата, за които говореше, и не се е случило нищо от онова, за което твърдеше, тъй като в противен случай щях да го зная, защото бях в странноприемницата през целия ден.

Когато отново влязох, видях, че е в общото помещение, викаше по господаря ми, твърдеше, че са го упоили и обрала. Видях, че е луд, уплаших се да не направи някоя беля и затова дойдох в полицията.

Франц Бауер

(белег от палеца му)

6.

(Показания на Вилхелм Байк и Фриц Херцер, селяни, дадени в полицейския участък в Перлебург на 25 ноември 1809 г.)

С уважение към Ваше превъзходителство, именувам се Вилхелм Байк и съм арендатор в имението на барон фон Хентиг. През този ден двамата с Фриц Херцер бяхме изпратени в Перлебург с товар картофи и зеле, които съдържателят на „Сабя и скиптър“ закупил от надзирателя на имението. След като ги разтоварихме, решихме да смажем каруцата, преди да си тръгнем, затова разпрегнахме и се заловихме за работа. Работихме около два часа, като започнахме веднага след обяда, и през цялото това време в двора на странноприемницата не е имало карета с четири коня. Тъкмо свършвахме, когато този господин ни заговори и попита къде е каретата му. Казахме му, че в двора на странноприемницата не е имало карета и коне през цялото време, докато сме били там. Тогава той се втурна в странноприемницата. По това време помислих, че е излязъл от странноприемницата, преди да ни заговори, защото знаех, че не е могъл да дойде откъм улицата. Сега не зная откъде е дошъл, но съм сигурен, че никога преди не съм го виждал.

Вилхелм Байк
(белег от палеца му)

Чух горното показание и доколкото зная, то е напълно вярно и няма какво да прибавя.

Фриц Херцер
(белег от палеца му)

7.

(От полицейския капитан Ернст Хартенщайн до Негово превъзходителство барон фон Круз, министър на полицията.)

25 ноември 1809 г.

Ваше превъзходителство,

Приложените копия от показанията, дадени днес, ще обяснят как арестуваният, наричащ себе си Бенджамин Батърст, попадна в нашия участък. Обвиних го в нарушаване на обществения ред и че е съмнително лице, за да го задържа, докато научим повече за него. Но тъй като той твърди, че е британски дипломат, и не желая да поемам повече отговорност, наредих да бъде препратен до Ваше превъзходителство в Берлин.

Първо, Ваше превъзходителство, много се съмнявам в онова, което този човек твърди. Показанията, които направи пред мен и ги подписа, са достатъчно съмнителни — каретата и четирите коня се превърнали в селска каруца също както каретата на Пепеляшка в тиква, а трима души били изчезнали, сякаш земята ги е погълнала. Ваше превъзходителство ще ми позволи да се усъмня, че въобще е съществувала такава карета или тези трима души. Но всичко това е разумно и дори може да се приеме в сравнение с другите неща, които той ми разправи и които не са записани.

Ваше превъзходителство ще забележи в показанията му известни намеци за капитулацията на Австрия и за френски войски в Австрия. След като записахме показанията му, аз обърнах внимание на тези намеци и го попитах за каква капитулация става дума и какво търсят френски войски в Австрия. Мъжът ме изгледа съжалително и каза:

— Тук, изглежда, бавно научавате новините; на 14-и миналия месец във Виена бе подписан мир. А по въпроса, какво правят френски войски в Австрия, ще ви кажа, че вършат същото, каквото си позволяват разбойниците на Бонапарт навсякъде из Европа.

— А кой е Бонапарт? — попитах го аз.

Той втренчи поглед в мен, сякаш бях попитал: „Кой е господ бог?“ След миг на лицето му се появи израз на разбиране.

— Така де, вие, прусаците, му признахте титлата император и го наричате Наполеон — рече той. — Мога да ви уверя, че правителството на Негово британско величество не го е признало и никога няма да го признае; поне докато последният англичанин има пръст, с който да натиска спусъка на пушката си. Генерал Бонапарт е узурпатор; правителството на Негово британско величество не признава никакъв друг суверенитет във Франция освен на Бурбонската династия. — Той изрече всичко това със строг глас, сякаш ме порицаваше.

Мина известно време, докато осмисля разказа му и оценя всичко, за което той намеква. Явно този човек е убеден, че френската монархия е била свалена от някакъв си военен авантюрист, наречен Бонапарт, който се самоизтъква като император Наполеон, обявил е война на Австрия и я е победил. Не се опитах дори да споря с него — човек си губи времето да спори с луди, — но ако този човек наистина вярва в подобни неща, тогава превръщането на каретата в каруца е дребна работа. Така че, за да го успокоя го попитах дали, не мисли че агенти на генерал Бонапарт са отговорни за безредиците в страннопиемницата.

— Точно така — отвърна той. — Възможно е те да не ме познават и да са сметнали, че Джардин е пълномощен министър, а аз съм секретарят му, затова са го отвлекли него. Учудвам се обаче, че са ми оставили чантата. Това ми дава повод да си я поискам. Знаете, нали, че в нея има дипломатически документи?

Съвсем сериозно му заявих, че се налага да проверим акредитивните му писма. Обещах, че ще положа всички усилия, за да открия секретаря, слугите и каретата му, помолих го да ми ги опише подробно и го убедих да се качи в една стая на горния етаж, като пред вратата ѝ поставих човек да го пази. Започнах разследване, като

призовах всички мои осведомители и шпиони, но както и очаквах, не успях нищо да науча. Не можах да откроя дори някой, който да го е виждал из Перлебург, преди да се появи в странноприемницата „Сабя и скипър“, и това ме озадачи доста, защото все някой трябваше да го е видял да влиза в града и да минава по улиците.

По този повод, позволете да Ви припомня Ваше превъзходителство, несъответствието в показанията на слугата Франц Бауер и на двамата селяни. Първият е сигурен, че човекът е влязъл в двора откъм улицата; а те двамата са също така сигурни, че не е. Ваше превъзходителство, аз не обичам подобни загадки, защото съм сигурен, че и тримата казваха истината, поне доколкото я знаеха. Признавам, че те са прости, обикновени хора, но сигурно знаят какво са видели и какво не са.

След като поставих задържания на сигурно място, се заех да разгледам документите му и мога да уверя Ваше превъзходителство, че те ме поразиха. Не обърнах голямо внимание на налудничавите му приказки за детронирането на френския крал и за този генерал Бонапарт, който наричал себе си император Наполеон, но открих да се споменават всички тези неща в книгата и телеграмите му, които имат вид на напълно официални документи. Няколко пъти се споменава завземането на Виена от французите през месец май и капитулацията на Австрия пред Бонапарт, както и за битките, които се водят из цяла Европа, и още не знам си какви фантазии. Ваше превъзходителство, чувал съм за всякакви луди — един твърди, че е архангел Гаврил, друг, че е Мохамед или пък върколак, някой си е убеден, че костите му са от стъкло или че го преследват дяволи, но, бога ми, за първи път виждам луд, който има документални доказателства за налудничавите си идеи! Затова, Ваше превъзходителство, не желая да имам нищо общо с цялата тази работа!

Но въпросът с неговите акредитивни писма стои още по-зле. Той има документи, подпечатани с печата на

британското Министерство на външните работи, и то, както изглежда, истински, но са подписани от министър Джордж Кенинг, докато цял свят знае, че министър на външните работи през последните пет години е лорд Кастълриг. Като връх на всичко той има открит лист, подпечатан с печата на пруското Канцлерство — действителния печат, защото го сравних под силна лупа с един печат, за който съм сигурен, че е истински, и двата се оказаха еднакви. Но писмото е подписано като канцлер не от граф фон Берхтенвалд, а от барон фон Щайн, министъра на земеделието, и, доколкото мога да преценя, подписът е истински! Това е твърде много за мен, Ваше превъзходителство; моля да ме освободите от тази афера, преди да полудея като моя затворник!

Съобразно с всичко това се споразумях с полковник Кайтел от Трети улански полк да даде един офицер, който да придружи задържания до Берлин. Каретата, с която пътуват, принадлежи на полицейския участък, а кочияшът е от моите хора. На него трябва да му се заплатят пътни разноски обратно до Перлебург. Часовоят придружител е капрал от уланите, ординарец на офицера. Той ще се настани с господин оберлейтенанта и двамата ще се върнат на собствени разноски.

Имам честта, Ваше превъзходителство, и т.н.

Ернст Хартенщайн, полицейски капитан

8.

(От оберлейтенант Рудолф фон Тарлбург до барон Ойген фон Круц.)

26 ноември 1809 г.

Скъпи чичо Ойген,

Това въобще не е официален доклад; официално съобщение направих в министерството, когато предадох англичанина и документите му на един от твоите офицери

— млад мъж с червена коса и лице като на булдог. Но има някои неща, които трябва да ти обясня, защото няма да изглеждат добре в официален доклад. Искам да те уведомя що за рядка риба е попаднала в мрежата ти.

Вчера тъкмо се бях върнал от строево обучение на моя взвод, когато ординарецът на полковник Кайтел ми съобщи, че полковникът иска да говори с мен в квартирата му. Заварих стареца по халат да пуши огромната си лула във всекидневната.

— Влезте, лейтенант, елате, седнете, момчето ми! — посрещна ме той със свойствения си грубовато-сърдечен тон, който възприема спрямо младшите си офицери, когато се готви да ги натовари с особено неприятна задача. — Искате ли да се поразходите до Берлин? Имам една поръчка, която няма да ви отнеме повече от половин час, а после можете да останете колкото си искате, стига да се върнете до четвъртък, когато е ваш ред за пътния патрул.

Е, помислих си, че това е примамката. Почаках да видя каква ще бъде въдицата, казах, че нямам нищо против и попитах каква е задачата.

— Всъщност не е моя работа, Тарлбург — рече той. — Трябва да услужим на полицейския капитан Хартенщайн. Искате нещо да се свърши в Министерството на полицията и си спомних, че сте роднина на барон фон Круц. Нали сте роднини? — попита, сякаш не знаеше всичките роднини на офицерите си.

— Точно така, полковник, баронът ми е чичо — отвърнах аз. — Какво иска Хартенщайн?

— Ами има един задържан, който трябва да се отведе в Берлин и да се предаде в министерството. Вие ще трябва само да го превозите с карета, като внимавате да не избяга по пътя, и да вземете разписка за него и за документите му. Задържаният е важна личност и ми се струва, че Хартенщайн няма на кого да го повери. Държавно престъпление. Той твърди, че бил някакъв британски дипломат, а доколкото е разбрал Хартенщайн, може и наистина да е такъв. Освен това е и луд.

— Луд ли? — възкликнах аз.

— Да, точно така. Поне така ми каза Хартенщайн. Попитах го що за луд е — има най-различни луди, които трябва да се пазят по различен начин, — но Хартенщайн ми обясни само, че имал нереалистични представи за положението на нещата в Европа.

— Ха! Че кой дипломат няма нереалистични представи? — попитах аз.

Старият Кайтел се изсмя — нещо средно между кучешки лай и грач на гарван.

— Да, естествено! Войниците умират тъкмо заради нереалистичните представи на дипломатите — каза той. — Точно така му рекох на Хартенщайн, но той не ми обясни нищо повече. Май съжали, че въобще е казал и толкова. Приличаше ми на човек, който е видял привидение. — Старецът попуфка известно време с лулата си, като пущаше дим през мустаците. — Руди Хартенщайн се е натъкнал на гореща жарава този път и иска да я прехвърли на чичо ти, преди да си изгори пръстите. Струва ми се, че това е една от причините, поради които поиска от мен да осигури ескорт на англичанина. Сега слушайте, трябва да заведете в Берлин този нереалистичен дипломат или недипломатичен луд, или какъвто и да е, по дяволите. И разберете добре — той насочи лулата си към мен, сякаш беше пистолет. — Имате заповед да го отведете там и да го предадете в Министерството на полицията. Нищо не е споменавано дали трябва да го предадете жив, мъртъв или полумъртъв. Не зная нищо по този въпрос и не желая нищо да науча; щом Хартенщайн иска ние да сме му тъмничари вместо него, тогава, бога ми, ще трябва да се задоволи с нашия метод на работа!

Казано накратко, огледах каретата, която Хартенщайн бе поставил на мое разположение, и реших да поставя верига отвън на лявата врата, за да не може да се отваря отвътре. След това щях да сложа задържания вляво така, че единственият му изход да бъде през мен. Реших да не нося никакво оръжие, което той би могъл да грабне, затова

заклучих сабята си в багажника заедно с чантата на англичанина с неговите документи. Беше достатъчно студено, за да облека шинел, затова взех моя и в десния му джоб, който задържаният не можеше да стигне, сложих малка тежка палка и джобен револвер. Хартенщайн искаше да ми даде придружител, както и кочияш, но аз му казах, че ще взема ординареца си, който ще служи и като пазач. Разбира се, взех моя стар Йохан; дадох му да носи моята ловна пушка, заредена с едри сачми в едната цев и с куршум в другата.

Освен това се въоръжих с голяма бутилка коняк. Помислих си, че ако стрелям достатъчно често с нея по моя затворник, той няма да ми създава главоболия.

Оказа се, че той нямал никакви намерения да ме главоболи и всички предпазни мерки — с изключение на коняка — се оказаха излишни. Човекът не ми се видя луд. Беше доста пълен господин над средна възраст с червеникаво и интелигентно лице. Единственото необичайно нещо беше шапката му — доста особена на вид, подобна на нощно гърне. Вкарах го в каретата и му предложих да пийне от бутилката коняк, а после и аз му дръпнах една голяма глътка. Той си облиза устните и каза: „Е, това е истинско бренди; каквото и да говорим за отвратителната им политика, не можем да критикуваме французите за алкохола им. Доволен съм, че съм поставен под закрилата на офицер от армията, а не ме пази някакъв проклет жандарм. Кажете ми истината, лейтенант, арестуван ли съм за някакво нарушение?“

— Би трябвало капитан Хартенщайн да ви уведоми за това — отвърнах аз. — Зная само, че ми е наредено да ви отведа в Министерството на полицията в Берлин и да не допусна да избягате по пътя. Ще изпълня тези нареждания; надявам се да не ми се сърдите за това.

Той ме увери, че не ме упреква, и му пийнахме по този повод — направих така, че той да пие два пъти повече от мен, — а после кочияшът размаха камшика си и се отправихме към Берлин.

Сметнах, че сега е времето да разбера що за луд е този човек и защо Хартенщайн прави държавен въпрос от някакво спречкване в кръчма. Реших да изследвам нереалистичните му представи за положението в Европа. След като насочих разговора към желаната от мен тема, попитах:

— Каква според вас, хер Батърст, е истинската причина за сегашното трагично положение в Европа?

Сметнах, че подобен въпрос не е много опасен. Нека някой спомене поне една година от дните на Цезар насам, през която положението в Европа не е било трагично! И всичко се разви прекрасно.

— Според мен — поде англичанинът — цялата проклета бъркотия е резултат от победата на разбунтувалите се заселници в Северна Америка и тяхната проклета република!

Можете да си представите как се стреснах. Цял свят знае, че американските патриоти загубиха войната за независимост от Англия; че армията им бе разбита и че водачите им бяха или избити, или забегнаха в изгнание. Колко пъти като малко момче съм седял до късно вечер, когато старият барон фон Щойбен беше гост в замъка Тарлбург, за да го слушам с отворена уста и широко зяпнали очи как разказва за героичната, но безнадеждна борба! Колко съм треперил от разказите му за страхотните битки и съм плакал, когато описваше как е държал в ръцете си умиращия Вашингтон, слушал е последните му благородни слова след битката при Дойлстаун. А този човек сега ми разправяше, че патриотите били победили и създали републиката, за която са воювали! Бях подготвен за някои от нереалистичните му представи, както ги нарече Хартенщайн, но не и за подобни фантазии.

Но аз зная, че Арнълд не е бил при Саратога; чел съм много за американската война. Арнълд е бил застрелян на първи януари 1776 г. при опита да се превземе Квебек. А Бъргойн наистина е разгромил Гейтс, след което

продължил надолу по река Хъдсън, за да се присъедини към Хоу.

— Но, хер Батърст — попитах го аз, — как е могло това да се отрази върху положението в Европа? Америка се намира на хиляди километри отвъд океана.

— Идеите могат да прекосят океана по-бързо от армиите. Когато Луи XVI реши да се притече на помощ на американците, той обрече и себе си, и властта си. Успешната съпротива срещу кралската власт в Америка беше достатъчна, за да вдъхнови френските републиканци. Разбира се, трябва да виним и слабостта на самия Луи. Ако бе насолил със сачми задниците на тези негодъи, когато се опитаха да превземат Версай, и след това бе изпратил драгуните да прегазят останалите живи, движението на републиканците щеше да бъде разгромено. Тогава кардинал Талейран, който преди беше само архиепископ на Отан, излезе на сцената и стана сила, каквато е и досега във Франция; най-великият кралски министър след Ришельо.

А после дойде смъртта на Луи като закономерна последица — продължи Батърст. — Тъй като французите нямаха никакъв опит в самоуправлението, републиката им беше обречена поначало. Ако Бонапарт не бе взел властта, някой друг щеше да я узурпира; когато французите убиха краля си те се предадоха в ръцете на диктатурата. А диктатор без подкрепата на кралския престиж няма друг избор, освен да поведе народа на война извън страната, за да не се обърне той срещу него.

Така продължихме да разговаряме по целия път до Берлин. На дневна светлина всичко това изглежда глупаво, но докато седях в мрака на люшкащата се карета, почти се бях убедил, че всичко, което ми разправя, е действителност. Чичо Ойген, наистина беше страшно, сякаш ми описваше ада. Господи, какви неща само разправяше този човек! Армии нахлули из цяла Европа; грабежи и убийства; подпалени градове; блокади и глад; свалени крале и сринати тронове! Сражения, в които се бият войници от всички нации и в които биват покосени като зряло жито

десетки хиляди; и над всичко сатанинската личност на един дребен човек в сив шинел, който диктува условия за мир на австрийския император в Шьонбрун и отвлича папата за заложник в Савона.

Луд, а? Нереалистични схващания, казва Хартенщайн? Абе, на мен ми дай луди, на които им тече слюнка от устата, на които им излиза пяна и реват мръсотии. Но не и такъв приятен на вид джентълмен, който си седи до мен и разправя страхотии с тих спокоен глас, като в същото време отпива от коняка ми.

Но не изпихме всичкия коняк! Ако твоят човек в Министерството — с червената коса и лице като на булдог — ти каже, че съм бил пиан, когато заведох там онзи англичанин, не му вярвай!

Руди

9.

(От граф фон Берхтенвалд до британския посланик.)

30 ноември 1809 г.

Уважаеми сър,

Приложеното досие ще ви запознае с проблема, пред който бе изправено моето Канцлерство, без да е необходимо аз да повтарям всичко, което се съдържа в него. Моля да разберете, че правителството на Негово величество Фридрих Вилхелм III никога не е възнамерявало и не възнамерява да обиди с каквото и да е правителството на Негово британско величество Джордж III. Никога не бихме си позволили да държим под арест пратеник на Вашето правителство, нито да преглеждаме документите му. Но ние се съмняваме дълбоко, за да не кажем нещо по-силно, че това лице, което нарича себе си Бенджамин Батърст, е действително Ваш пратеник, и смятаме, че няма да бъде услуга за Вашето правителство, ако оставим един мошеник да пътува из Европа, като се

представя за британски дипломат. Ние не бихме благодарили на правителството на Негово британско величество, ако не вземе мерки срещу личност в Англия, която се представя за пруски дипломат.

Аферата ни засяга не по-малко, отколкото Вашето правителство; този човек притежава открит лист, който ще намерите в приложената чанта. Той е на редовен формуляр, каквито има нашето Канцлерство и е подпечатан с действителния печат на Канцлерството или с твърде точен фалшификат. Но е подписан в качеството на канцлер на Прусия от барон фон Щайн, който понастоящем е министър на земеделието. Подписът бе показан на барон фон Щайн, като останалата част от документа бе скрита, и той без колебание го призна за свой. Но когато му показахме съдържанието, изненадата и ужасът му бяха такива, че могат да бъдат описани само от перото на Гьоте или Шилер. Той отказа категорично да е виждал този документ преди.

Не мога да не му вярвам. Изключено е да се мисли, че човек като барон фон Щайн с неговата почтеност ще участва в подправката на подобен документ. Независимо от това и аз съм замесен не по-малко от него. Защото документът е подписан от барон фон Щайн, но е подпечатан с моя печат, който от десет години, откакто съм канцлер, никога не е бил извън полезрението ми. Всъщност цялата афера наистина може да се опише с думата „невъзможно“. Било е невъзможно този човек Бенджамин Батърст да влезе в двора на странноприемницата, но той е влязъл. Невъзможно е да носи в чантата си или дори да съществуват такива документи — но въпреки това аз ви ги изпращам с настоящото писмо. Невъзможно е барон фон Щайн да подпише такъв документ, нито той да бъде подпечатан с канцлерския печат, и все лак и подписът, и печатът са върху него.

В чантата ще намерите и други документи, вероятно издадени от британското Министерство на външните работи, но подписани от личност, която няма нищо общо

нито с министерството, нито с правителството. Печатите обаче, изглежда, са истински. Ако изпратите тези документи в Лондон, струва ми се, че те ще предизвикат същото недоумение, каквото предизвика тук открития лист.

Изпращам ви също рисуван с въглен портрет на лицето, което нарича себе си Бенджамин Батърст. Рисунката е направена, без той да знае. Племенникът на барон фон Круц, лейтенант фон Тарлбург, който е син на нашия общ приятел граф фон Тарлбург, има една малка приятелка — много умна млада жена, която е — както ще се убедите — специалистка в тази област; тя била въведена в една стая в Министерството на полицията и поставена зад параван, откъдето успяла да скицира лицето на задържания. Ако изпратите рисунката в Лондон, струва ми се, твърде вероятно, някой да познае лицето на нея. Мога да гарантирам, че приликата е голяма.

В интерес на истината трябва да призная, че ние просто не знаем какво да предприемем. Не разбирам как могат да се направят такива идеални имитации на различните печати, а подписът на барон фон Щайн е най-съвършената фалшификация, която съм виждал през тридесетгодишния си опит на държавник. Това означава, че някой е положил огромни усилия; как тогава да си обясним толкова глупави грешки, които ще се разпознаят дори от някой ученик — да се подписва като канцлер на Прусия барон фон Щайн и като министър на външните работи на Великобритания мистър Джордж Кенинг, който е член на опозиционната партия и не е свързан с Вашето правителство?

Такива грешки може да направи само луд човек. Някои мислят, че нашият затворник е луд заради явните му заблуждения по отношение на великия завоевател генерал Бонапарт, или с неговите думи — император Наполеон. Вярно е, че са известни случаи, при които луди са фалшифицирали доказателства в подкрепа на своите заблуждения, но се разтрепервам, когато си помисля, че съществува луд с възможности да фалшифицира всички

тези документи, които ще намерите в чантата. Освен това някои от нашите най-известни специалисти психиатри говориха с Батърст и твърдят, че с изключение на неговите натрапчиви идеи за съществуващото положение той е напълно разумен.

Лично аз съм убеден, че всичко това е някаква невероятна измама, подготвена с неизвестна и зловеща цел вероятно за да създаде объркване и да подрони съществуващото доверие между Вашето и моето правителство, да настрои един срещу друг различни личности в двете правителства или да прикрие някаква друга конспиративна дейност. Без да уточнявам кои владетели или правителства са заинтересувани от подобно нещо, мога да се сетя за две групи, а именно йезуитите и поставените извън закона френски републиканци, които биха сметнали, че подобно положение е в техен интерес. Само преди няколко месеца, както вероятно ще си спомните, в Кьолн бе разкрит яacobински заговор.

Но каквото и да вещае този случай, то определено не ми харесва. Искам да стигна до дъното на аферата колкото е възможно по-скоро и ще ви благодаря, уважаеми господине, на Вас и на Вашето правителство за всяка възможна помощ.

Имам честта...

Берхтенвалд

10.

(От барон фон Круц до граф фон Берхтенвалд.)

**СПЕШНО/ОСОБЕНО ВАЖНО ДА СЕ ВРЪЧИ
НЕЗАБАВНО И ЛИЧНО**

30 ноември 1809 г.

Граф фон Берхтенвалд,

През последния половин час, около единадесет часа тази нощ, човекът, който наричаше себе си Бенджамин Батърст, бе застрелян от един часовой в Министерството на полицията при опит за бягство.

Един часовой на пост в задния двор на министерството забелязал някакъв човек, който се опитвал да излезе от сградата по подозрителен и потаен начин. Часовоят, на който било заповядано да не пуска никой да влиза или излиза от сградата без писмено разрешение, му извикал да спре; когато човекът се опитал да избяга, часовоят стрелял по него от мускета си и човекът паднал. При изстрела дежурният сержант изтичал в двора с хората си и се установило, че човекът, когото часовоят е застрелял, бил англичанинът Бенджамин Батърст. Улучен бил в гърдите с двадесетграмов куршум и умрял, преди да дойде лекарят, без да се свести.

Разследването установило, че задържаният, който бил затворен на третия етаж в сградата, направил въже от чаршафите, лентите на леглото и кожения си колан; въжето било достатъчно дълго само за да стигне до прозорец на втория етаж, но той влязъл през него, като строшил стъклото с крак. Опитвам се да разбера как е успял да го направи, без да го чуят; мога да уверя Ваше превъзходителство, че някой ще бъде наказан за случилото се тази нощ. Що се отнася до часовоя, той само е изпълнил дадената му заповед; похвалих го, че е изпълнил дълга си, че е стрелял точно и поемам цялата отговорност за гибелта на задържания.

Нямам понятие защо така нареченият Бенджамин Батърст, който досега, изглежда, се отнасяше философски към задържането си и се държеше спокойно и прилично, изведнъж е направил такъв фатален опит, освен ако са му досадили онези глупаци лекарите. Днес следобед, Ваше превъзходителство, те нарочно му дали куп вестници — пруски, австрийски, френски и английски, всичките от последните няколко седмици. Казаха, че искали да видят как ще реагира. Е, да им прости господ, видяха!

Какво смята Ваше превъзходителство, че трябва да се направи за погребението му?

Круц

11.

(От британския посланик до граф фон Берхтенвалд.)

20 декември 1809 г.

Скъпи граф фон Берхтенвалд,

Най-после получих отговор от Лондон на моето писмо от 30-и миналия месец, което придружаваше чантата и документите. Тук прилагам документите, които искахте да ви се върнат: копията от показанията, дадени в Перлебург, писмото на капитан Хартенщайн до барон фон Круц и личното писмо на племенника му лейтенант фон Тарлбург, открития лист, намерен в чантата. Не зная какво са направили хората в Хуайтхол с другите документи; предполагам, че са ги хвърлили в най-близката камина. Ако бях на мястото на Ваше превъзходителство, там щяха да отидат и документите, които Ви връщам.

Още нямам отговор на писмото ми от 1-ви т.м. относно смъртта на човека, наричащ себе си Бенджамин Батърст, но се съмнявам, че ще му обърнат официално внимание. Вашето правителство е имало пълното право да задържи въпросното лице и то се е опитало да избяга на свой риск. Всъщност часовете не носят заредени мускети, за да не си слагат ръцете в джобовете.

Мога да изкажа неофициално личното си мнение, че вероятно Лондон не е недоволен от подобна развързка. В правителството на Негово величество са събрани хора реалисти, които не се възхищават от загадки, особено ако разгадаването им може да се окаже по-неприятно от самите тях.

Напълно поверително ще Ви уведомя, Ваше превъзходителство, че документите в чантата предизвикаха

същинска бъркотия в Лондон, като половината членове на правителството са заявили, че нямат нищо общо с тях, а другата половина се обвинявали взаимно в съучастничество в измамата. Ако такова е било нечие намерение, то се е осъществило превъзходно. За известно време дори са се опасявали, че ще бъде направено запитване в парламента, но накрая успели да прикрият цялата неприятна афера.

Можете да кажете на сина на граф Тарлбург, че малката му приятелка е много талантива; нейната рисунка бе похвалена от самия сър Томас Лоурънс и тук, Ваше превъзходителство, се натъкваме на най-невероятната страна на тази случка. Рисунката бе веднага разпозната. Тя е много точен портрет на Бенджамин Батърст, по-скоро трябва да кажа на сър Бенджамин Батърст, който е кралски губернатор на колонията Джорджия. Тъй като сър Томас Лоурънс е рисувал портрета му преди няколко години, той има пълното право да оцени работата на младата приятелка на лейтенант фон Тарлбург. Но е известно, че сър Бенджамин Батърст се намира в град Савана, където изпълнява задълженията си и всеки ден го виждат хората в града, а в същото време двойникът му се е намирал в Прусия. Сър Бенджамин няма близък. Предполага се, че този човек може да му е бил незаконен брат, но доколкото зная, тази теория няма никакви основания.

Генерал Бонапарт, наричан император Наполеон, така често споменаван в телеграмите, също изглежда има свой прототип в действителността; във френската армия има един артилерийски полковник със същото име, корсиканец, пофренчил името си — Наполионе Буонапарте. Той е блестящ военен теоретик; сигурен съм, че някои от Вашите офицери като генерал Шарнхорст, ще могат да Ви разправят по-подробно за него. Лоялността му към френската монархия никога не е била поставяна под съмнение.

Същото отношение към фактите в невероятната колекция от документи, изглежда, имат и другите лица и

събития, упоменати в тях. Ще си припомните, че разбунтувалите се колонии наричаха себе си Съединени американски щати. Джеймс Медисън, който се споменава като настоящ президент на Съединените щати, живее в изгнание в Швейцария. Неговият така наречен предшественик Томас Джеферсън е автор на „Декларацията“ на бунтовниците; след поражението им той е забягнал в Хавана и преди няколко години е умрял в княжество Лихтенщайн.

Стана ми много забавно да открива, че нашият стар приятел кардинал Талейран — без църковната си титла — е показан в ролята на главен съветник на узурпатора Бонапарт. Винаги съм мислел, че негово светейшество винаги ще пада на четирите си крака и едва ли ще прояви някакви скрупули, ако се наложи да стане министър-председател на Негово величество Сатаната.

Бях озадачен обаче от едно име, споменато в тези фантастични документи. Става въпрос за някакъв английски генерал Уелингтън. Нямам представа кой може да е той.

Имам честта, Ваше превъзходителство и т.н.

Артър Уелсли

Публикувано в сп. „Наука и техника“, бр.6-8/1986 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.